

زن و مرد قربانی سیستم مردسالار

بررسی قوانین در حوزه ديه زن و مرد

سال‌های زیادی است که با پیشرفت جوامع، زنان نیز نقش پررنگی در چرخه اقتصاد کشور دارند و حتی در بسیاری از حوزه‌ها، موفق‌تر از مردها عمل کرده‌اند. اما با وجود لزوم پیشرفت در قوانین، همچنان درگیر قوانینی هستیم که ماده و تبصره‌های آن، زن را جنس دوم تلقی می‌کنند؛ همچون قوانین مربوط به ديه که با وجود تغییرات و افزایش مبلغ آن، کم‌اگان ديه زن نصف مرد است. این موضوع در حالی است که امروزه زنان و مردان همسو با هم در اشتغال فعال هستند و لزوم بازنگری جدی در این قوانین وجود دارد. البته در گذشته شاهد برابری ديه زن و مردان در بحث تصادفات رانندگی بوده‌ایم بنابراین فضا برای بازنگری مجدد در بحث ديه می‌تواند امکان‌پذیر باشد. در این زمینه، فاطمه باباخانی، دانش‌آموخته حقوق و فعال زنان، با انتقاد به نابرابری ديه زن و مرد بیان می‌کند: الان هم این‌طور نیست که من بروم از زنی دفاع کنم که این فرد فعالیت اقتصادی داشته و شاغل بوده و حقش است تا ارزش اقتصادی برابر مرد را داشته

باشد؛ برای همین واقعا نیاز است قوانین در این زمینه تغییر کند. فاطمه باباخانی، دانش‌آموخته حقوق و فعال زنان، درباره وجود قوانین در ماجرای پرداخت ديه می‌گوید: درحال‌حاضر این قانون را نمی‌توان تغییر داد، تفاوت مبلغ ديه بین زن و مرد وجود دارد. مثلا اگر مردی همسر خود را بکشد، خانواده ولسی دم اگر قصاص بخواهند، باید مابه‌التفاوت ديه را پرداخت کنند. همچنین پرونده‌هایی که زن به دست شوهرش کشته می‌شود، به دلیل وجود مهریه، مبلغ توافق می‌شود و مرد هم آزاد می‌شود. این وکیل ادامه می‌دهد: در اغلب موارد می‌بینیم افرادی که به دست شوهر خود کشته می‌شوند، بحث مهریه و تفاضل ديه و پرداخت مابه‌التفاوت ديه از سوی خانواده آن فرد مطرح می‌شود و با بحث مهریه آن فرد قصاص می‌شود که این هم خودش بخشی از یک آسیب است که سیستم مردسالارانه، قربانی‌هایش هم زنان هستند و هم مردان. باباخانی اضافه می‌کند: ما می‌بینیم که اینجا هم مهریه در تفاضل ديه قرار می‌گیرد

و این موضوع به هر دو طرف آسیب می‌رساند و سواى جنسیت، به بدنه اجتماعی آسیب می‌رساند. به نظر من اگر بتوانیم حق طلاق را برای زنان به رسمیت بشناسیم و ديه را برابر در نظر بگیریم که همه مجرای قانونی داشته باشد، در این صورت ماجرای مهریه منطقی می‌شود.

این وکیل و فعال حقوق زنان در رابطه با قتل زن به دست مرد بیگانه و پرداخت ديه از سوی خانواده مقتول به قاتل اضافه می‌کند: حال اگر در اینجا مرد بیگانه قاتل زن باشد، باز هم این وضعیت در مورد قربانی و خانواده او اتفاق می‌افتد؛ اینجا حتی بحث مهریه نیز مطرح نیست تا با تفاضل ديه حل شود. اینجا می‌توانیم ببینیم که در نهایت طبق قانون مجازات، قتل از نظر جنبه عمومی جرم، سه تا ۱۰ سال زندان دارد و قاتل نهایت این مقدار در زندان می‌ماند و بعد هم بیرون می‌آید. همچنین در این مورد فقها نظرهای مختلفی دارند و یکی این است که علت تفاوت ديه زن و مرد در این است که مرد نان‌آور خانواده است، اما زن این‌طور

آیا امکان بازنگری در قوانین مربوط به ديه وجود دارد

می‌گوید به خاطر جان دخترهای دیگر حرف می‌زنم تا دیگر شاهد این اتفاق تلخ نباشیم. بعد با صدایی آرام زیر لب اضافه می‌کند: اون راننده ظلم بزرگی به من کرد. طبق صحبت‌های این مادر دادگار حدود دو سال پیش به این خانواده مقتول اعلام شده بوده که در صورت درخواست حکم اعدام، با در نظر گرفتن تخفیف ایام محرم باید ۱۳۵ میلیون ديه قاتل پرداخت شود که می‌گوید: زندگی من ناپود شد، دختری را که به اندازه ۱۰ پسر برابم می‌ارزید، از دست دادم، حالا باید ۱۳۵ میلیون هم بدم؟ من یک زن مستمری‌بگیر هستم، این پول را از کجا جور کنم، دخترم کار می‌کرد، حتی چون پدر نداشتم، می‌گفت خیالت راحت من هستم، من این دختر را از دست دادم؛ در صورتی که قاتل چندین پرونده مختلف دارد، در دزدی دیگری بوده که دستگیر می‌شود و بعد مشخص می‌شود این همان قاتل دختر من است.

زنان هم پای مردان ارزش اقتصادی دارند

محمدصالح نقره‌کار وکیل پایه یک دادگستری در رابطه با این قوانین قصاص، که در صورت قتل زن توسط مرد، خانواده مقتول باید ديه قاتل را پرداخت کنند، می‌گوید: نقطه حائز اهمیت این بخش که وجود دارد این است که احکام تابع مصالح است، بر حسب وضعیت موضوعی شرایط حکمی باید تفاوت کند، با این بحث ما با یک رویکرد تاریخی احکام مواجه هستیم و آن سنت و موارد فقهی است که می‌خواهد در وضعیت حاضر بازتولید شود، در صورتی که در قه ما عنصر اجتهاد زمینه زبان‌فهمی

نسترن فرخه؛ داغ از دست‌دادن عزیز، واژه‌ای بر از اندوه است که حتی سخت به زبان جاری می‌شود اما هستند خانواده‌هایی که به هر دلیل یکی از عزیزانشان مثل دختر، خواهر، همسر به قتل می‌رسد و آنها باید در کشاکش بخشش یا قصاص با خود بجنگند و زمانی که تصمیم به قصاص می‌گیرند، باید در صورت مردبودن قاتل نصف ديه آن را هم پرداخت کنند؛ موضوعی که در موارد مشابه اما با جنسیت مرد مقتول متفاوت خواهد بود و دیگر نیازی به پرداخت این پول از طرف خانواده مقتول نخواهد بود.

با وجودی که حکم اعدام همیشه عامل افزایش خشونت‌های جامعه خواهد بود و در بیشتر موارد فعالان حقوق بشر و کارشناسان مربوطه مخالف جدی این موضوع هستند اما مسئله نابرابری جنسیتی در قانون قابل بررسی بوده، با وجودی که در جامعه امروزی زنان و مردان دوشادوش هم مشغول فعالیت اقتصادی هستند و ارزش اقتصادی برابری دارند، نقد جدی به چنین قوانینی وجود دارد. در همین زمینه محمدصالح نقره‌کار وکیل پایه یک دادگستری با نگاه حقوقی به موضوع تأکید دارد که در این زمینه ما یک خلا اجتهادی در حوزه احکام و قوانین و مقررات مربوطه داریم. به نظر می‌رسد این احکام در وضعیت حاضر اثربخشی خودشان را از دست داده‌اند و این از مواردی است که مورد قبول جامعه امروزی ما نیست؛ الان زنان هم‌پای مردان ارزش اقتصادی دارند.

جان دخترم را گرفتند

روایت بسیار ساده است، دزد کیف‌کاپ، کیف پروانه را از داخل ماشین برمی‌دارد و این دختر ۲۷ساله به دنبال کیفش می‌رود، دزد سوار ماشین می‌شود و پروانه مصرانه ماشین را می‌گیرد تا کیفش را نجات دهد اما دزد کیف با سرعت بیشتر گاز می‌دهد و قربانی آن‌قدر بر آسفتلات خیابان کشیده می‌شود که دیگر کار از کار می‌گذرد. مادر پروانه میان مکالمه آهی بر از اندوه می‌کشد، بعد از پنج سال هنوز بغض می‌کند و با صدای لرزان بخش‌هایی از این روایت را بازگو می‌کند. بریده‌بریده می‌گوید: چی بکم؟ دختر جوانم رفت، دخترم اشتباه کرد که به دنبال ماشین رفت، این دزد کثافت قتل عمد انجام داده، کیف را از ماشین دخترم برداشته و برده، دخترم نباید دنبال ماشین می‌رفت، مکئی طولانی می‌کند و شاید این روایت تداعی‌کننده روزهای تلخ این مادر باشد؛ روزهای از دست‌دادن همیشه‌گی! صدایش لرزان‌تر از اول مکالمه می‌شود و ادامه می‌دهد: دخترم ماشین قاتل را گرفته و ماشین هم با سرعت رفته و نازنین من روی زمین کشیده شده. به اندازه دو کیلومتر بچه‌ام در خیابان کشانده شده، بعدا به من گفتند که تمام بدنش روی زمین ساییده شده بود، با قفل فرمان به جمجمه‌اش زده بوده و بعد در خیابان پرتیش کرده و رفته. مادر دیگر توان حرف‌زدن ندارد، خودش

- جدول ۴۲۱۱ ♦ طرح: بیژن گورانی**

افقی:

۱- شادمانی- واحد طول روسی معادل ۱۰۶۷ متر-
قمشه کنونی ۲- رطوبت- بیماری تخریب تدریجی دستگاه عصبی-
مشک ۳- از پیامبران بنی‌اسرائیل- نشانه اختصاری سازمان بهره‌وری انرژی ایران-
عروس آذری ۴- قهرمان ملی آفریقای جنوبی-
قسمت نرم و بدون استخوان گوشت گوسفند- ماهی ۵- روشن‌کردن- به‌درستی که ۶- جانشین هنرپیشه در صحنه‌های خطرناک- قوم سفیدپوست بومی شمال آفریقا-
خاموش‌کردن ۷- خصم- موی سفید و سیاه- ضربه سر در فوتبال ۸- گیاه رنگرزی- نوعی قایق چوبی-
پنگه دنیایی ۹- تعجب زنانه- حشره‌ای که غذای اصلی‌اش سلولوز است-
ریزنمرات ۱۰- سخن چزند و بی‌معنی- از شخصیت‌های رمان پینوچان-
داری خرابی مختصر ۱۱-اندازه سطح- نوعی قایق پارویی ۱۲- پدران- زیانکار-
ناینبا ۱۳- حس بیوابی- خرابیده- حاصل ۱۴- کله و شکایت مداوم- در برنامه‌های تلویزیونی، معمولاً ارائه فکر اولیه برعهده اوست-
حرف نداد ۱۵- نژاد مردم پرو-
مردار- اکثر

عمودی:

۱- ستاره‌شناس-
خداحافظی-
گریه نیست ۲- زن گندمگون- سخت و مشکل-
پاینده ۳- نجیب‌زاده و جوانمرد-
کبوتر صحرایی ۴- جنبیدن بی‌درپی-
آبرو و شرف-
درین ۵- شیوه و روش-
حرفه- نشانه جمع فارسی ۶- طرف-
از پسران فریدون پیشدادی- نوعی خط نوشتاری اسلامی ۷- سبنمایی به آتش کشیده‌شده آبادان-

و خردورزی در احکام را مد نظر قرار می‌دهد و احکام باید بر مبنای مصالح واقعی جامعه به‌روزرسانی شود. این وکیل ادامه می‌دهد: در این زمینه ما یک خلا اجتهادی در حوزه احکام و قوانین و مقررات مربوطه داریم، به نظر می‌رسد این احکام در وضعیت حاضر اثربخشی خودشان را از دست داده‌اند و این از مواردی است که مورد قبول جامعه امروزی ما نیست. الان زنان هم‌پای مردان ارزش اقتصادی دارند. اگر این موضوع را تابع ارزش اقتصادی زنان و مردان ببینیم، نیازمند تأثیرگذاری قوانین و مقررات مربوطه هستیم و در این زمینه باید نگاه برابری نسبت به موضوع وجود داشته باشد؛ البته ابتکارهایی مثل صندوق‌های کمکی بر این موضوع پرداخت در نظر گرفته شده است. اینها ابتکارهای قابل‌توجهی هستند ولی این ابتکارها نباید این شکل سیستماتیک را تأیید کند و در این زمینه نیازمند بازنگری موضوع، آن‌هم در حد قانون برابر و توجه قانون‌گذار به مصالح واقعی هستیم که یکی از منابع قانون سنت‌ها و رویه‌های جاری و هنجارهای جاری جامعه است و قانون‌گذار در این زمینه باید به وضعیت واقعی جامعه توجه کند، وقتی می‌خواهد موضوع قصاص و ديه را برای بازدارندگی، اثربخشی و جرم‌زدایی از اجتماع در نظر بگیرد، هیچ ضرورتی ندارد که این موضوع را با یک نگاه تبعیض‌آمیز و مردگرا برای زنان که نقصانی در این دیده می‌شود، بررسی کند و به مسئله پردازد؛ بنابراین ما نیازمند تجدیدنظر رویکرد اجتهادی بر مبنای مصالح واقعی و زبان‌باوری و خردورزی هستیم.

نیست. این معنای فقهی آن است که باعث تفاوت زن و مرد می‌شود؛ فرقی نمی‌کند این زن در زمان حاضر نان‌آور باشد یا نه، در هر صورت تفاوت سر جایش است و از نظر قانونی برای زن نصف ديه مرد در نظر گرفته می‌شود. هر کاری هم کرده باشد، حتی رئیس‌جمهور هم باشد، نصف مرد خواهد بود و نمی‌توان آن را تغییر داد. این موضوع خودبه‌خود قابل‌اصلاح نیست. زمانی اصلاح می‌شود که ما از مجرای قانونی اقدام کنیم؛ یعنی بحث اصلاح قانون در مجلس مطرح شود، کمیسیون حقوقی وارد شود، موضوع رای کافی بیآورد و بعد قانون تغییر کند. آن زمان، ديه زن و مرد برابر خواهد شد که این موضوع نیازمند زمانی طولانی است. الان هم این‌طور نیست که من بروم از زنی دفاع کنم که این فرد فعالیت اقتصادی داشته و شاغل بوده و حقش است تا ارزش اقتصادی برابر مرد را داشته باشد. برای همین واقعا نیاز است قوانین در این زمینه تغییر کند.

بازتاب

نگاهی به بخشی از تبعات مردسالاری

وجود فضای جنسیت‌زده، در هر جامعه‌ای علاوه بر قربانی‌کردن زنان، مردان را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ همچنین در بسیاری از موارد اثری مستقیم روی شرایط اجتماعی دارد، از نبود اسم مادر در کارت ملی، تا عدم برابری در ارثیه و ديه زن و مرد که سال‌هاست مورد نقد کارشناسان قرار گرفته است.

ثبت‌نام‌مادر‌در‌کارت‌ملی

در دولت دوازدهم، معصومه ابتکار معاون امور زنان و خانواده وقت رئیس‌جمهور در صفحه توئیتری خود از مکاتبه با وزیر کشور برای «درج نام مادر در کارت ملی» خبر داده بود؛ این درخواست واکنش‌هایی از سوی کاربران را به همراه داشت و برخی به هزینه‌تراشی این کار برای صدور کارت‌های جدید اشاره کرده بودند. معاونت زنان همچنین درج نام مادر در کارت ملی را پیشنهادی فرهنگی برای اصلاح رویکردها و نگاه‌ها دانست؛ اتفاقی که در صورت تصویب روی کارت‌های در انتظار صدور اعمال می‌شد و هزینه جدیدی را تحمیل نمی‌کرد؛ بلکه نگاه‌ها را متوجه ضرورت توجه به جایگاه مادر به‌خصوص در مباحث هویتی می‌کند. معاونت زنان ریاست‌جمهوری همان زمان با اظهار تأسف از اینکه «برخی مدعیان جایگاه مادری از این پیشنهاد فقط برای دعوای سیاسی و پیشبرد اهداف جناحی استفاده کردند»، عنوان کرد که «بی‌شک جامعه‌ای که فراز و نشیب‌های فراوانی را به خاطر رویکردهای غلط و شعارزده درباره زنان تجربه کرده، فضاسازی‌ها و تفاوت عملکردها را تشخیص می‌دهد».

بعدتر مرصیه محبی، فعال حقوق زنان، به ایسنا گفته بود: درج نام مادر در کارت فرزند حتی اگر در حد یک اقدام نمادین آن‌چنان که گفته‌اند برای تغییر رویکردها باشد، رخداد مبارکی خواهد بود؛ چراکه خود به‌تنهایی حکایت از حضور زنان و رؤیت‌پذیری آنان دارد و نشانه دست‌کم عبور از کفتمانی است که حتی بر زنان آوردن نام‌زنان را هم برمی‌تابد. به گفته محبی، درج نام مادر می‌تواند تکانی به فرهنگ مردسالار داده و بر حضور زنان تأکید کند. هرچند ساختارهای قانونی و نظام اداری و آموزش و پرورش به گونه‌ای تکوین یافته که نیازی به این امر پیدا نشود. حداقل ممکن است آن دسته از مسئولان مدارس که حتی در امور مربوط به نقل‌وانتقال دانش‌آموزان هم مادر را به رسمیت نمی‌شناسند، از این موضوع متأثر شوند. در عین اینکه تعارض روح مقررات مربوط به حضانت و خروج از کشور فرزندان و اداره امور مالی و… آنها با درج نام‌مادر در کارت ملی همچنان برجا می‌ماند و آثار خود را دارد؛ اما می‌توان امیدوار بود که این اقدام در آینده شیوه نگارش و فرهنگ حاکم بر خانواده را تحت تأثیر قرار دهد. مینا جعفری، یکی دیگر از فعالان حقوق زنان، در این مورد گفته بود: نمی‌توان این موضوع را نادیده گرفت که آوردن نام مادر در کارت ملی یک فرهنگ‌سازی ایجاد می‌کند؛ اما خواسته اولیه زنان در جامعه ایران مسائل حقوقی است. آوردن نام مادر در کارت ملی می‌تواند در بازه زمانی طولانی‌مدت موجب فرهنگ‌سازی شود. به گفته او ابتدا باید ذهنیت طراحان این مسئله را دانست؛ اما خواسته اصلی زنان در جامعه ایرانی مسائل حقوقی است و تا زمانی که مسائل حقوقی تأمین نشده‌اند، نمی‌توان به مسائل تبلیغاتی در حوزه زنان اکتفا کرد. درج نام مادر در کارت ملی راهکاری برای به رسمیت شناختن حقوق زنان در سایر حوزه‌هاست؛ اما عملاً این پیشنهاد کارکرد حقوقی نخواهد داشت؛ چراکه زنان خواسته‌های مهم‌تری نظیر حق حضانت فرزند، حق طلاق، حق خروج از کشور و… دارند و همه فعالان حوزه زنان و وکلاد در این راستا فعالیت می‌کنند.

۵	۶	۱	۹		
		۷	۵	۴	
		۲	۳		
۹	۲	۶		۱	
				۴	
			۱	۵	۲
			۲	۶	۷
			۱	۳	۹

- سودوکو سخت ۳۲۰۷**

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود.
بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

- سودوکو ساده ۳۲۰۷**

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۲	۶	۸	۱	۹	۵	۴	۷	۳
۷	۱	۹	۲	۳	۸	۷	۵	۶
۳	۷	۱	۹	۲	۶	۸	۵	۴
۳	۲	۷	۸	۶	۹	۵	۱	۴
۶	۴	۱	۷	۵	۲	۳	۹	۸
۱	۹	۸	۳	۴	۱	۲	۶	۷
۸	۳	۲	۹	۱	۶	۷	۴	۵
۵	۷	۶	۲	۸	۹	۳	۱	۴
۱	۹	۶	۷	۳	۶	۸	۲	۵

حل سودوکو سخت

۷	۸	۲	۹	۳	۱	۶	۴	۵
۱	۴	۹	۶	۵	۳	۸	۷	۲
۵	۶	۳	۷	۲	۸	۱	۲	۹
۳	۹	۱	۵	۲	۷	۶	۳	۸
۲	۵	۸	۳	۶	۹	۷	۴	۱
۴	۷	۶	۸	۱	۳	۹	۵	۲
۸	۳	۴	۱	۷	۶	۲	۹	۵
۹	۱	۴	۵	۸	۶	۷	۳	۲
۶	۲	۷	۳	۹	۵	۸	۱	۴

حل سودوکو ۳۱۰۶

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	گ	ر	د	د	ش	ک	س	ب	ی	ر	ک	د	ر	م
۲	ا	خ	ر	ی	ن	ب	ا	ز	م	ف	ر	ا	ه	م
۳	ر	ا	د	م	ا	خ	م	ی	ا	ر	د	ه	ا	د
۴	د	ا	م	د	ا	ن	ب	ی	ا	ن	ی	ه	ا	د
۵	ف	د	ر	ا	ل	ج	ر	ا	ی	د	ی	د	ا	د
۶	ش	ر	د	ر	ی	چ	م	ه	ل	د	ی	س	ی	س
۷	ک	ا	ش	ی	م	ا	ر	ک	ت	ش	ا	س	ا	ا
۸	ل	ظ	ی	م	ن	و	ن	ا	ی	ت	ا	م	ا	م
۹	ا	ی	ه	ا	ن	ی	ب	ا	ل	خ	ر	ی	ب	س
۱۰	د	ه	ا	ر	ی	ا	ق	س	ا	م	س	ر	س	ر
۱۱	ی	م	ف	ل	ا	خ	ن	ا	م	ا	م	ت	م	ت
۱۲	ا	ب	ل	م	ب	و	ن	ت	ی	ه	ن	ه	ج	ا
۱۳	م	س	ا	ت	م	ا	ل	م	ا	م	ت	ا	م	ا
۱۴	و	ر	ا	ک	م	ه	و	ر	ا	ل	خ	ظ	ی	م
۱۵	ل	و	ط	ر	خ	ش	ن	د	ر	ا	ع	ظ	ر	ا

- حل جدول ۴۲۱۰**